

הלימוד מוקדש לזכרו של טייס חיל האוויר סא"ל אבנר גולדמן,
ששילב בחייו ספרא וסייפא, נפל בתאונת המסוק ברומניה בט"ו באב תש"ע

"על הפרק"

מפגש מחודש עם התנ"ך

שמואל ב' פרקים ג'-ד'

רציחתם של שני האישים המרכזיים בבית שאול - אבנר בן נר שר צבא ישראל, ואיש בושת בן שאול, מביאה את הקץ על שאיפות המלוכה של בית שאול והופכת את דוד למלך יחיד על כל ישראל.

"וַיִּקְרָאוּ בְּסֵפֶר בְּתוֹרַת הָאֱלֹהִים"

פרק ג'

1 בפסוק א נאמר "וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה אַרְבָּה בֵּין בֵּית שְׂאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד". בפסוק ו נאמר "וַיְהִי בְּהִיּוֹת הַמִּלְחָמָה בֵּין בֵּית שְׂאוּל וּבֵין בֵּית דָּוִד" [תופעה זו מכונה 'חזרה מגשרת', והיא נועדה בדרך כלל לטוות מחדש את חוט העלילה שנותק מחמת מאמר מוסגר. רש"י בפירושו לתורה (שמות ו,ל) מתאר אותה כך: 'כך היא השיטה, כאדם האומר נחזור על הראשונות']. מדוע לדעתכם חוצצים ביניהם פסוקים ב-ד? השוו גם לרשימה המקבילה בפרק ה, יג-טז, ולהקשרה בפסוק יב שם.

2 סיפור רצח אבנר נחלק לשני חלקים הכוללים עימות בין מלך ושר הצבא שלו.

א. מדוע הוכיח איש בושת את אבנר? שימו לב לסמיכות הפסוקים ו-ז. כיצד הציג אבנר את סיבת תמיכתו בדוד? מה היה המניע למעשיו על פי הכתוב? השוו גם לשמ"ב טז, כא-כב ולמל"א, ב, יג-כב.

ב. מה הסיבה המפורשת להריגת אבנר בידי יואב? מה עשוי להיות המניע הנסתר למעשה? השוו לדברי דוד בצוואתו (מל"א ב, ה).

ג. עקבו אחר רצף פעולותיו של דוד לאחר רצח אבנר (לא-לט). מה תכליתן? מדוע הדבר כל כך חשוב לו?

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגרט
The Sodie Rennet Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

perk.matan@gmail.com • טל': 02-5944555

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים

3 הכתוב מקדיש שני פסוקים לתיאור לקיחתה של מיכל, אף שהוא חורג במידה רבה מעניינו של הפרק.

א. שוו לנגד עיניכם את התמונה הטראגית המתוארת בפסוקים אלה. שימו לב לכפילות 'מעם איש, מעם פלטיאל..', לתיאור אופן הליכתו של פלטי, ולפקודתו הקצרה של אבנר.

ב. מדוע התנה דוד את הברית עם אבנר בהשבת מיכל? השוו בין כינויה של מיכל בדברי דוד לאבנר (פס' יג) לכינויה בדבריו לאיש בושת (פס' יד).

ג. הקבילו בין תגובתו של דוד לרצח אבנר בפסוקים לא-לב לתיאור לקיחת מיכל מפלטי בפסוקים טו-טז. האם ניתן לראות בהקבלה זו ביקורת על אבנר?

פרק ד'

4 כיצד מכונה איש בושת בתחילת הסיפור (פסוקים א-ב)? התוכלו לקשור כינוי זה לאופייה הכללי של התנהגותו בפסוקים אלה?

5 זהותם ומניעיהם של רכב ובענה: עיינו ביהושע ט, יז ובשמ"ב כא, א-ב. ניתן לטעון (וכך פירש, למשל, מ"צ סגל) שרכב ובענה הם מבני בארות המקוריים, ומקצת סיוע לדבר בשמותיהם המזכירים שמות אלילים ארמיים. לעומת זאת, רוב המפרשים הבינו כפשוטו את הביטוי 'מבני בנימין' ופירשו שמדובר ביהודים בני בנימין ממש, שהתיישבו שם לאחר בריחת הבארותים. מדוע מדגיש הכתוב את מוצאם לפי כל פירוש?

6 דבריו של דוד ערוכים כנגד דברי רכב ובענה:

"...אויבך אשר ביקש את נפשך, ויתן ה' לאדוני המלך נקמות היום הזה משאול ומזרעו" (ח)

"חי ה' אשר פדה את נפשי מכל צרה... ועתה הלא אבקש את דמו מידכם" (ט-יא)

כיצד מציגים רכב ובענה לדוד את סיבת הריגת איש בושת בפסוק ח? מה לעומת זאת תגובתו של דוד וכיצד הוא מצדיק אותה?

"וַיְבִינּוּ בַּמִּקְרָא" < הרחבה

חכמים עסקו בשאלת החטא בעטיו נהרג אבנר, והציעו כמה אפשרויות הקשורות בעברו הרחוק והקרוב של אבנר בירושלמי סוטה פ"א ה"ח:

"ואבנר למה נהרג? רבי יהושע בן לוי ורבי שמעון בן לקיש ורבנן.

רבי יהושע בן לוי אמר: על ידי שעשה דמן של נערים שחוק. (שמ"ב ב) "יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו."

ר"ש בן לקיש אמר: על ידי שהקדים שמו לשמו של דוד. הדא הוא דכתיב (שמ"ב ג) "וישלח אבנר מלאכים אל דוד תחתיו לאמר למי ארץ כתיב מן אבנר לדוד."

ורבנין אמרין: על ידי שלא הניח לשאול להתפייס מדוד. הדא הוא דכתיב (שמ"א כד) "ואבי ראה גם ראה את כנף מעילך בידי" אמר ליה מה את בעי מן גלגוידהדין בסירה הוערת [קרובן העדה: מה אתה רוצה מהתפארות של זה, בקוץ (סירה) נאחז בגדך ונחתך]. וכיון שבאו למעגל אמר לו (שמ"א כו) "הלא תענה אבנר" גבי כנף אמרת בסירה הוערת, חנית וצפחת בסירה הוערת? [על כנף הבגד אמרת שנחתך בקוץ, החנית והצפחת גם הם נחתכו בקוץ?]

ויש אומרין: על ידי שהיתה ספק בידו למחות בנוב עיר הכהנים ולא מיחה"

מכון תורני לנשים ע"ש שרה בת יצחק יעקב רענגנרט
The Sadie Renner Women's Institute for Torah Studies

המרכז ללימודי תנ"ך

התכנית העולמית המקוונת ללימוד שבועי של נביאים וכתובים

• טל': 02-5944555 • perek.matan@gmail.com

© כל הזכויות שמורות. המרכז ללימודי תנ"ך. מתן ירושלים